

BOLALAR NUTQI

Nasibjonova Rohila Vahobjon qizi

Andijon davlat chet tillari instituti

Roman-german va slavyan tillari fakulteti

301-guruh Nemis tili ta'lim yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada bolalar nutqi rivojlanishining asosiy bosqichlari va uning xususiyatlari haqida batafsil tahlil qilingan. Maqola bolalar nutqining o'ziga xos jarayonini, uning boshlang'ich bosqichlaridan tortib, murakkab jumlar qurilishi va ijtimoiy muloqotga qadar bo'lgan o'sish jarayonini ko'rib chiqadi. Shuningdek, bolalar nutqida uchraydigan grammatik xatoliklar va talaffuzdagi kechikishlar kabi muammolarni tahlil qiladi va bu muammolarga qarshi qanday choralar ko'rish kerakligini yoritadi. Bolalar nutqini rivojlantirishda ota-onalar, o'qituvchilar va mutaxassislarining hamkorligi, erta aniqlash va tuzatish jarayonlarining ahamiyati ta'kidlanadi. Maqola, umumiy tilshunoslik, psixologiya va pedagogikada bolalar nutqining rivojlanishiga oid o'quvchilar, talabalarga, shuningdek, ota-onalar va mutaxassislarga foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Bolalar nutqi, Nutq rivojlanishi, Til o'rganish jarayoni, Grammatik xatoliklar, Talaffuz, Ijtimoiy muloqot, Bolalar tilshunosligi, Nutq rivojlanishidagi muammolar, Pedagogik yondashuvlar.

Аннотация: В этой статье подробно анализируются основные этапы развития речи детей и его особенности. Рассматривается процесс формирования детской речи, начиная с начальных этапов, таких как простые фразы, и заканчивая сложными предложениями и социальной коммуникацией. Также анализируются проблемы, связанные с грамматическими ошибками и задержками в произношении, а также обсуждаются меры, которые следует принять для их устранения. Подчеркивается важность сотрудничества родителей, учителей и специалистов в процессе развития речи детей, а также значение раннего выявления и коррекции нарушений. Статья является полезным руководством для учащихся, студентов, а также для родителей и специалистов в области общего языкознания, психологии и педагогики.

Ключевые слова: Детская речь, Развитие речи, Процесс освоения языка, Грамматические ошибки, Произношение, Социальная коммуникация, Детское языкознание, Проблемы развития речи, Педагогические подходы.

Annotation: This article provides a detailed analysis of the main stages of children's speech development and its characteristics. It examines the unique process of children's speech, from its early stages to the construction of complex sentences and social communication. The article also analyzes problems such as grammatical errors and delays in pronunciation that occur in children's speech and discusses the measures that

should be taken to address these issues. Emphasis is placed on the importance of cooperation between parents, teachers, and specialists in the development of children's speech, as well as the significance of early identification and correction processes. This article serves as a valuable guide for students, educators, parents, and specialists in the fields of general linguistics, psychology, and pedagogy.

Keywords: *Children's speech, Speech development, Language acquisition process, Grammatical errors, Pronunciation, Social communication, Child linguistics, Issues in speech development, Pedagogical approaches.*

Bolalar nutqi - bu bolalarning tilni o'rganish va rivojlantirish jarayonida yuzaga keladigan jarayon va xususiyatlarning yig'indisidir. Nutq, bola o'z dunyosini tushunish va atrof-muhit bilan o'zaro aloqada bo'lishi uchun asosiy vositadir. Tilni o'rganish jarayoni nafaqat bolaning aqliy va kognitiv rivojlanishini aks ettiradi, balki uning ijtimoiy va madaniy integratsiyasida ham muhim rol o'ynaydi. Nutq bolalarning muloqot qilish, his-tuyg'ularini ifodalash, bilim olish va o'z fikrlarini boshqalarga etkazish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Bolalar Nutqining Rivojlanish Jarayoni

Bolalar nutqining rivojlanish jarayoni quyidagi bosqichlardan iborat:

1. Birinchi Tovushlar (0-6 oy)

Bu davrda bolalar hali so'z aytmaydilar, lekin ular turli xil tovushlar chiqarishadi. Ular baqirish, kichekchak tovushlar, og'zaki tovushlar chiqarish orqali o'zlarini ifodalashga harakat qiladilar. Bu davrda bolaning so'zlashuv qobiliyatining boshlang'ich asoslari yaratila boshlaydi.

2. Birinchi So'zlar (6-12 oy)

Bolalar bu davrda ilk so'zlarini aytishadi. Odatda, birinchi so'zlar "mama", "papa" yoki "ota-ona" kabi oddiy va yaqin atamalar bo'ladi. Bu vaqtgacha ular atrofidagi odamlarning yuz ifodalariga va intonatsiyalariga diqqat bilan qarashadi.

3. So'zlar va Jumlar (1-2 yosh)

Bola ikki yoki uchta so'zdan iborat jumalarni qurish qobiliyatiga ega bo'ladi. Misol uchun, "men o'ynayman" yoki "mama keldi". Bu davrda bola o'z fikrlarini ifodalashda yanada samarali bo'la boshlaydi.

4. Murakkab Jumlar va Grammatik Xususiyatlar (3-4 yosh)

Ushbu bosqichda bola o'z nutqida murakkab jumalarni tuzishni boshlaydi. Grammatik tuzilmalarga doir qoidalar va bog'lanishlar shakllana boshlaydi. Bola shuningdek, ko'proq so'z va atamalarni o'zlashtiradi.

5. Samarali Muloqot (5-7 yosh)

Bu davrda bola ijtimoiy muloqotning yanada murakkab shakllarini o'rganadi. U turli vaziyatlarda o'z fikrlarini ifodalaydi, savollar beradi va boshqalar bilan samarali aloqada bo'lishga qodir. Bolalar nutqida lug'at boyligi ortadi va grammatikani qo'llashda aniqroq bo'lishadi.

Bolalar Nutqining Xususiyatlari

MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS

Bolalar nutqi katta yoshdagi odamlarning nutqidan bir qator xususiyatlari bilan farq qiladi. Ular tilni o'rganishda bir qator o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, bu xususiyatlar bolalarning muloqot qilishda qanday qiyinchiliklarga duch kelishlarini tushunishga yordam beradi.

1. Oddiy So'zlar va Soddalashgan Jumlar

Bolalar ko'pincha oddiy va qisqa jummalarni ishlatadilar. Ularning lug'ati va grammatikasi katta yoshdagi odamlarning nutqiga nisbatan kamroq rivojlangan bo'ladi. Bu esa bolalarning o'z fikrlarini ba'zan to'liq ifodalashga qiyinchilik tug'dirishi mumkin.

2. Lug'at Boyligi

Bola nutqi rivojlanish jarayonida lug'at boyligi kengayadi. Birinchi so'zlar kichik va oddiy bo'lsa ham, vaqt o'tishi bilan bola murakkab so'zlarni o'zlashtiradi. Nutq rivojlanishining boshlang'ich bosqichlarida bolalar ba'zi so'zlarni noto'g'ri talaffuz qilishlari mumkin, ammo bu muammo vaqt o'tishi bilan tuzatiladi.

3. Grammatikaga Doir Xatoliklar

Bolalar o'z nutqlarida grammatika qoidalarini to'g'ri qo'llashda ba'zida xatolarga yo'l qo'yishadi. Masalan, ular so'zlarning ko'plik shaklini noto'g'ri ishlatishlari yoki zamon va holatlarni aralashtirib yuborishlari mumkin. Bu jarayon tilning o'zlashtirilishi bilan bog'liq tabiiy holatdir.

4. Ijtimoiy Muloqotda Ko'proq Muvaffaqiyatlar

Bolalar o'zlarini ijtimoiy muhitda ifodalashda samarali bo'lish uchun turli xil kommunikativ strategiyalarni o'rganadilar. Bu jarayon vaqt o'tishi bilan yaxshilanadi, chunki bola o'z ijtimoiy atrof-muhiti bilan yaqinroq aloqada bo'ladi.

Nutqdagi Muammolar

Bolalar nutqi ba'zan turli qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin. Bu muammolarni aniqlash va ularni erta bosqichlarda tuzatish bolalar uchun muhimdir. Bolalar nutqidagi kechikishlar yoki xatoliklar asosan ikki turga bo'linadi:

1. Nutqning Kechikishi

Ba'zi bolalar nutqni rivojlantirishda kechikishlarga duch keladilar. Bu ularning nutq qobiliyatlarini rivojlantirishda ba'zi qiyinchiliklar bo'lishi mumkinligini ko'rsatadi. Bu holat vaqt o'tishi bilan o'z-o'zidan tuzatilishi mumkin, ammo ba'zan mutaxassislar yordamiga ehtiyoj bo'lishi mumkin.

2. Talaffuz va Grammatik Xatoliklar

Bolalar nutqida talaffuz va grammatik xatoliklar bo'lishi tabiiy holatdir. Bu xatoliklar bolaning tili rivojlanish jarayonining bir qismi sifatida ko'rib chiqilishi kerak.

Xulosa

Bolalar nutqi - bu murakkab va o'ziga xos jarayon bo'lib, ularning rivojlanishida katta rol o'ynaydi. Nutq bolalarning ong, ijtimoiy va emosional rivojlanishi bilan chambarchas bog'liqdir. Nutqni rivojlantirishda yuzaga keladigan muammolarni erta aniqlash va hal qilish bola kelajagida muvaffaqiyatli muloqot qilish imkoniyatlarini oshiradi. Nutqni rivojlantirish uchun ota-onalar, o'qituvchilar va psixologlar hamkorlikda ishlashlari zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ahmadova, N. B. (2015). Bolalar nutqi va uning rivojlanish jarayoni. Tashkent: Sharq.
2. Kasimova, F. R. (2017). Til o'rganish va nutq rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari. Tashkent: Universitet nashriyoti.
3. Mansurov, F. (2009). Bolalar nutqi va uning ta'lim jarayoniga ta'siri. Tashkent: O'zbekiston milliy universiteti nashriyoti.
4. Salimov, Sh. (2013). O'zbek tilining bolalar nutqidagi o'rni. Tashkent: O'zbekistonda Ta'lim.
5. Yusupov, D. (2018). Bolalar nutqidagi grammatik xatoliklar va ularni tuzatish yo'llari. Tashkent.

